

## ارزیابی کیفیت آموزشی بخش بیهوشی و درد از دیدگاه دستیاران و اساتید

منصوره تقوی‌نیا\*، زهرا تقی‌پور انوری

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / ۱۳۹۴؛ ۱۵(۴۷): ۳۷۷ تا ۳۷۹

### مقدمه:

حجم بالای انواع جراحی در کشور دلیلی بر اهمیت گروه آموزش بیهوشی در دانشگاه‌های علوم پزشکی برای برطرف کردن مشکلات و تربیت نیروهای متخصص و کارآمد است (۱). برای پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه، برنامه‌ریزی با اهداف مشخص و تصمیم‌گیری اثربخش برای شناخت نیازها، نواقص و توانمندی‌ها بررسی دیدگاه افراد درگیر در حوزه مورد نظر لازم است. یکی از روش‌های تعیین نیازها، بررسی نواقص و نقاط قوت ارزیابی است (۲). مطالعاتی در ارتباط با تعیین وضعیت آموزشی گروه‌های آموزشی تخصصی از طریق بررسی با روش ارزیابی به ویژه ارزیابی درونی انجام شده است (۳ و ۴) هدف این مطالعه ارزیابی کیفیت آموزشی بخش بیهوشی و درد در دانشگاه علوم پزشکی ایران بود تا با شناخت وضعیت موجود بتوان راه‌حل‌های ممکن، برای بهبود کیفیت آموزشی این گروه ارائه نمود.

### روش‌ها:

این پژوهش، یک مطالعه توصیفی بود که جامعه پژوهش متشکل از ۶۰ نفر دستیار بیهوشی و ۱۷ نفر عضو هیأت‌علمی گروه آموزش بیهوشی دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۳۹۳ (شهریور تا دی) بودند که به روش سرشماری انتخاب شدند.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات دو پرسشنامه محقق ساخته به شکل سؤالات سه گزینه ای زیاد، متوسط، کم بود که بر اساس پرسشنامه‌های ارزیابی درونی گروه بیهوشی موجود در واحد ارزشیابی دانشکده پزشکی تهیه شده بود و سؤالات موجود در این پرسشنامه‌ها قبلاً بارها در ارزیابی درونی گروه آموزشی درد و بیهوشی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران استفاده شده است (۵). پرسشنامه هیأت‌علمی دارای ۴۵ سؤال و پرسشنامه دستیاران دارای ۴۹ سؤال در ارتباط با اهداف آموزشی، ارزشیابی در طول دوره و پایان دوره، نحوه اجرای برنامه‌های آموزشی، تنوع و تعداد بیماران برای آموزش در طول دوره و امکانات و منابع آموزشی بود. پرسشنامه‌ها با همکاری گروه بیهوشی و درد بیمارستان رسول اکرم (ص) به صورت حضوری و پس از کسب رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان و توضیح اهداف طرح و محرمانگی اطلاعات، در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت و بعد از تکمیل جمع‌آوری شد. برای تعیین روایی محتوایی، پرسشنامه‌ها در اختیار ۱۰ نفر از متخصصین و اساتید گروه بیهوشی و درد در دانشگاه علوم پزشکی ایران

\* نویسنده مسؤؤل: منصوره تقوی‌نیا، دانشجوی دکترای آموزش پزشکی، گروه آموزش پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران. taghaviniana@yahoo.com

دکتر زهرا تقی‌پور انوری (استادیار)، گروه بیهوشی، بیمارستان رسول اکرم، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران. (zohretaghypour@gmail.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۲/۲۰، تاریخ اصلاحیه: ۹۴/۵/۲۱، تاریخ پذیرش: ۹۴/۸/۶

قرار گرفت تا در مورد ضرورت و یا عدم ضرورت هر سؤال نظر خواهی شود و برای تعیین پایایی ابتدا پرسشنامه‌ها توسط ۱۵ نفر از جامعه مورد نظر تکمیل شد و یک هفته بعد همان افراد مجدداً پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند و سپس با آلفای کرونباخ پایایی پرسشنامه اساتید و دستیاران بررسی و (۰/۸۸) محاسبه شد. نمرات بر اساس مقیاس لیکرت از ۱ برای گزینه کم تا ۳ برای گزینه زیاد محاسبه شد. داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS-20 با استفاده از آمار توصیفی تحلیل شد.

### نتایج:

از تعداد ۷۷ نفر دستیار و استاد، ۶۰ نفر دستیار (۱۰۰ درصد) و ۱۶ نفر از اساتید (۹۴/۱۰ درصد) پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند. ۶۸ نفر از دستیاران و هیأت‌علمی (۸۹/۴ درصد)، به تفکیک ۵۵ نفر دستیار (۹۱/۶۷ درصد) و ۱۳ نفر استاد (۸۱/۲۵ درصد) به ارائه طرح درس، ۵۷ نفر از دستیاران (۹۵ درصد) آموزش کلاسی و ۱۴ نفر از هیأت‌علمی (۸۷/۵ درصد) به کیفیت اجرای گراند راند (Ground Round) بخش مراقبت‌های ویژه ICU، ۷۰ نفر از دستیاران و هیأت‌علمی (۹۲/۲ درصد)، به تفکیک ۵۸ نفر از دستیاران (۹۷/۶۷ درصد) و ۱۲ نفر از اساتید (۷۵ درصد) به وضعیت امکانات درمانگاه‌ها و ۵۵ نفر از دستیاران (۹۲ درصد) به تناسب ارزیابی در پایان دوره با اهداف آموزشی، کم‌ترین امتیاز را دادند. در بقیه موارد (مانند نحوه اجرای برنامه آموزشی، کیفیت اجرای برنامه آموزشی در اتاق عمل، وضعیت منابع و امکانات مجموعه اتاق عمل و وضعیت امکانات سرویس درد حاد)، تمامی شرکت‌کنندگان (دستیاران و اساتید) امتیاز متوسط دادند و به هیچکدام از موارد بالاترین امتیاز داده نشد.

### بحث و نتیجه‌گیری:

در حوزه برنامه آموزشی، طرح درس اساتید دارای پایین‌ترین امتیاز از دیدگاه هر دو گروه بود. توصیه می‌شود مسئولین آموزش دستیاری بصورت دوره‌ای کارگاه‌هایی برای آشنایی اساتید با نگارش طرح درس و اهمیت آن در آموزش برگزار نمایند. یکی دیگر از مواردی که از دیدگاه دستیاران امتیاز پایینی کسب کرد، آموزش کلاسی است جهت اصلاح این وضعیت توصیه می‌شود مسئولین آموزشی تدابیر لازم را به کار گیرند. مورد سومی که از دیدگاه اساتید پایین‌ترین امتیاز را کسب کرد، کیفیت اجرای گراند راند (Ground Round) بخش مراقبت‌های ویژه ICU بود. این نتیجه کاملاً با نظر دستیاران که این مورد را متوسط گزارش کرده‌اند تفاوت داشت. لازم است با تشکیل جلساتی با حضور مسئولین و اساتید این موضوع بررسی شود.

وضعیت امکانات درمانگاه‌ها از دیدگاه هر دو گروه اساتید و دستیاران پایین‌ترین امتیاز را کسب کرد. وضعیت امکانات سرویس درد حاد، وضعیت امکانات سرویس درد مزمن و وضعیت امکانات سرویس خدمات بیهوشی خارج از اتاق عمل امتیاز متوسط را کسب نمود. تناسب روش‌های ارزیابی اساتید با اهداف آموزشی و روش‌های ارزیابی پروسیجرها از دیدگاه دستیاران پایین‌ترین امتیاز را کسب کرد. توصیه می‌شود مسئولین آموزشی و معاونت آموزشی به این بخش مهم توجه خاصی مبذول دارند. هیچ موردی از دیدگاه دو گروه بالاترین امتیاز را کسب نکرد و در کل وضعیت دوره‌ی آموزشی بیهوشی و درد متوسط گزارش شد. توصیه می‌شود تا با کمک معاونت آموزشی دانشکده و دانشگاه و تحت

نظارت مدیرگروه در بخش بیهوشی و درد، مشکلات و کمبودهای این حوزه بررسی و حل شود. نتایج یافته‌های ذکر شده منطبق با یافته‌های برخی مطالعات است (۷ و ۶ و ۳). با وجود محدودیت مطالعات درباره‌ی کیفیت آموزش دوره‌ی دستیاری بیهوشی در داخل کشور، پیشنهاد می‌شود ضمن انجام مطالعات بیشتر در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور و کسب اطلاعات بیشتر در مورد وضعیت آموزشی موجود این دوره‌ی تخصصی، بهتر است به بهبود کیفیت برنامه‌ی آموزشی در گروه دستیاری بیهوشی توجه شود. همچنین تشکیل کلاس‌های آموزشی برای دستیاران در بخش‌های مربوطه و برگزاری گارگاه‌های آموزشی برای توانمندسازی اساتید در حوزه‌ی ارزیابی دستیار سودمند خواهد بود.

## قدردانی

از همکاری واحد ارزشیابی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران و اعضای هیئت علمی و دستیاران گروه بیهوشی و مراقبت‌های ویژه مجتمع آموزشی، درمانی و پژوهشی رسول اکرم و فیروزگر که ما را در انجام این مطالعه یاری کردند، کمال قدردانی را داریم.

## منابع

1. Dabir Khaneye showraye amouzeshe pezeshki va takhasosi. [Barnameye Amozeshi Reshteye Takhasosi Bihoshi]. Comisiyon Tadvin va Barnamerizi Amozeshi; 2011. [Persian] [cited 2015 october 5] Available from: [http://cgme.behdasht.gov.ir/uploads/264\\_920\\_18\\_CurriculumTakh\\_Bihushi.pdf](http://cgme.behdasht.gov.ir/uploads/264_920_18_CurriculumTakh_Bihushi.pdf)
2. Rahmani R, Fathivajargah K. [Arzeshyabiye kayfeyat dar amouzeshe ali] scientific journal of Education Strategies in Medical Sciences. 2008; 1(1): 28-39. [Persian]
3. Enayati T, Zameni F, NasirpoorDeravi N. [Assessing the quality of educational service in Mazandaran University of Medical Sciences using Servqual Model]. Journal of Health Promotion Management. 2013; 2(2): 32-39. [Persian]
4. Rabbani A, Farzianpour F, Zamani G, Zeinaloo A, Shajari H. Internal evaluation in Department of Pediatrics Faculty of Medicine. Iranian Journal of Pediatrics. 2006; 16(3): 301-7.
5. Iranmanesh F, Hamzeimoghadam A, Shafa M. [Evaluation of the Quality of Teaching in Neurology Ward, Kerman University of Medical Sciences, Iran, from the Point of View of Medical Students]. Strides in Development of Medical Education. 2013; 10(2): 281-287. [Persian]
6. Amir Alavi S, Imantalab V, Hadadi S, Haghighati M, Khoshrang H, Sadighinezhad A, et al. [Gozaresh Nahaei Tarh Arzeshyabi Daroni Groh Bihoshi]. Moavenat Amozeshi Daneshgah Olom Pezeshki Gilan: Gilan University of Medical Sciences; 2008. [Persian]
7. Motallebnejad M, Bayani A, Khafri S, Gilchini F. [Postgraduate Dental Students, Perceptions of the Educational Environment in Dental School, Babol University of Medical Sciences according to DREEM Mode]. Biannual journal of medical education development center Babol University of Medical science. 2014; 2(2): 14-21. [Persian]

